

Ježiš je Boh aj človek

### Kapitola 8

Kristova božská a ľudská prirodzenosť nie sú nijakým spôsobom pomiešané alebo popletené. Pretrvávajú ako dve číre a odlišné prirodzenosti, ktoré navždy vytvárajú jednu osobu. K tejto pravde sa dostávame v tejto kapitole.

Zrejmé samo osebe

Naša ľudská myseľ nedokáže pochopiť alebo vysvetliť, ako môžu dve seba si uvedomujúce inteligencie, dvaja seba–určujúci slobodní činitelia konštituovať jednu osobu. A pritom presne to zjavujú posvätné Písma o našom Pánovi Ježišovi Kristovi.

V snahe zjednodušiť túto záležitosť a vyhnúť sa niektorým ťažkostiam, ktoré sú s ňou spojené, sa niektorí ľudia domnievajú, že Kristova osoba nemala žiadnu ľudskú dušu a že jeho božský duch zaujal miesto ľudskej duše v jeho ľudskom tele. Iní zase natoľko separovali jeho dve prirodzenosti, že z neho učinili dve osoby – Boha a človeka- ktoré existovali v tesnom spojení. Ďalší sa zase nazdávali, že vtelenie muselo nevyhnutne spôsobiť zmenu prinajmenšom v jednej z prirodzeností. Podľa nich došlo buď k redukcii a poľudšteniu božskej prirodzenosti (takže už viac nemal tú istú podstatu ako Otec a Svätý Duch a nebol im viac rovný), alebo bola jeho ľudská prirodzenosť značne povýšená, dokonca deifikovaná tým, že bola zjednotená s jeho božskou prirodzenosťou (takže už viac nebol „jedným z nás“). No pre účely tejto kapitoly je obzvlášť dôležité to, že iná skupina zase natoľko navzájom stlačila tieto dve prirodzenosti, až sa dostala k viere, že náš Pán nemal ani božskú a ani ľudskú prirodzenosť, ale tretiu prirodzenosť, ktorá povstala ako výsledok zmiešania oboch. Tretia prirodzenosť bola akoby na pol ceste medzi danými dvoma.

V tejto knihe sme už reagovali na väčšinu z týchto chápaní. Videli sme, že Kristus mal skutočnú ľudskú dušu a rovnako aj ľudské telo. Videli sme, že aj keď je ako Bohom, tak aj človekom, ide o jednu jedinu osobu. Naše štúdium nás takisto presvedčilo o integrite oboch jeho prirodzeností. V prvých troch kapitolách tejto knihy sa nevyskytlo nič, čo by nás viedlo k viere, že jeho božská prirodzenosť sa akýmkoľvek spôsobom zredukovala. V kapitolách 4 až 6 sa nenachádza nič, čo by naznačovalo, že jeho človečenstvo znamenalo niečo menej, než úplne stotožnenie sa s našou rasou. Pre každého vážneho študenta Písem je pravda o tom, že Kristove dve prirodzenosti zostávajú rozlíšené a nepopletené, zrejme sama osebe. Božské neprestúpilo ľudským. Ľudské nebolo pohltené božským. Leo Veľký (zomrel v roku 461) to vyjadril takto: „On ... spojil obe prirodzenosti do zväzku práve tak blízkeho, že nižšia nebola zničená tým, že prijala slávu, ani vyššia nebola zmenšená tým, že prijala nízkosť“.

Opakovane sme videli, že Kristus vždy existoval ako pravý Boh a teraz je aj pravý človek. Nikde sa nenachádza ani len náznak, žeby bol niekým medzi týmito dvoma. Je úplne očividné, že podstatné charakteristiky božstva nemôžu byť prenesené na ľudí. Akoby sa človek mohol stať nekonečným, samo–existujúcim a večným? Ak by tak urobil, prestal by byť človekom! Navyše, ani Boh sám nemôže stvoriť božstvo. Keďže božstvo je večné a existuje v sebe samom, je z definície nestvoriteľné. Žiadny človek nemôže byť učený Bohom.

Človečenstvo nemôže pohltiť božstvo a božstvo nemôže vstrebať človečenstvo. Ak by Kristove božstvo prevzalo obmedzenia človečenstva, potom by prestalo byť božstvom! V prípade božstva však nie je možné, aby prestalo existovať. Z definície totiž existuje samo osebe, je nemenné a večné.

Z toho vyplýva nasledovné. Keďže Kristus, ako sme už videli, je Boh aj človek, potom nemôže byť zmiešaninou oboch, pretože takáto zmiešanina nie je ani Boh, ani človek. Opakujeme – keď už raz došlo k uznaniu toho, že vlastní oboje prirodzenosti, vyplýva z toho ako evidentná pravda, že tieto prirodzenosti existujú „bez zmiešania prirodzeností, bez zmeny jednej prirodzenosti na druhú, bez ich rozdelenia na dve odlišné kategórie, bez rozlúčenia, pokiaľ ide o ich funkcie. Zvláštne vlastnosti každej prirodzenosti nie sú zrušené týmto spojením. Charakteristické vlastnosti každej prirodzenosti sú zachované“ (Chalcedon). Ako mohla božská prirodzenosť zostať skutočne a úplne božská a ľudská prirodzenosť úplne ľudská, ak by obe prirodzenosti nezostali úplne odlišné „bez zmeny jednej prirodzenosti na druhú, bez zmiešania prirodzeností, či splynutia prirodzeností?“ (Westminsterské vyznanie).

Účinok na jeho božskú prirodzenosť

Spojenie božskej a ľudskej prirodzenosti v jednej osobe Pána Ježiša Krista sa zvyčajne

označuje ako „hypostatická jednota“. Skutočnosť, že toto spojenie nijakým spôsobom nezmenilo žiadnu z prirodzeností a ani nezmenšilo ich rozlíšiteľnosť, neznamená, že neboli týmto spojením ovplyvnené. Jeho božská prirodzenosť bola samozrejme ako božská prirodzenosť večná, nemenná a nebolo možné k nej čokoľvek primiešať. Pre túto príčinu zostala v podstate nezmenená. Celá nemenná božská podstata naďalej existovala ako osoba večného Slova, no od istého okamihu zahrnula dokonalú ľudskú prirodzenosť do jednoty svojej osoby. Táto ľudská prirodzenosť sa stala nástrojom jeho vôle. V tomto zmysle sa vzťah božskej prirodzenosti k stvorenému zmenil, aj keď samotná prirodzenosť zostala nezmenená. Večný Boží Syn bol teraz „Boh s nami“ (Matúš 1:23), Boh „zjavený v tele“ (1. Timoteovi 3:16).

Samozrejme, že Kristova božská prirodzenosť aj naďalej nebola schopná trpieť a zomrieť, nebola v nej nevedomosť a nepodliehala slabosti a pokušeniu. Nebola to božská prirodzenosť, ktorá by prijala telo, ale Syn Boží sa ako osoba vtelil. On mohol niečo nevedieť a poznať slabosť. Zakúšal utrpenie a mohol zomrieť. To preto, že si prisvojil ďalšiu prirodzenosť, ktorá bola schopná týchto vecí a nie preto, žeby sa v jeho božskej prirodzenosti udiala akákoľvek zmena.

Musíme zrozumiteľne vyjadriť, že vlastnosti ľudskej a božskej prirodzenosti Krista sú vlastnosťami osoby, ktorou On je. O osobe je možné vyhlásiť, že je všemocná, vševedúca, všadeprítomná atď. Tiež je možné nazvať ho mužom bolesti, ohraničeného poznania a moci, ktorý bol vystavený ľudskému strádaniu a utrpeniu. Ale musíme si dávať pozor, aby sme neskĺzli do učenia, že niečo z toho, čo patrí jeho božskej prirodzenosti, bolo presunuté alebo prenesené na ľudskú prirodzenosť alebo naopak. Kristus sa zúčastnil na ľudských slabostiach, zatiaľ čo u Božstva to nie je možné. Kristus sa vyznačuje zásadnými atribútmi Božstva, zatiaľ čo u človeka to nie je možné. Je to možné preto, že je jednou osobou, Bohom–človekom. Nie je potrebné predpokladať akúkoľvek zmenu v nejakej z jeho prirodzeností, aj keď uznávame, že ich spojenie ich nezanechalo bez vplyvu.

### Účinok na jeho ľudskú prirodzenosť

Ľudská prirodzenosť Krista sa od prvého okamihu svojej existencie tešila nádhere toho, že sa spojila s božským a večným Slovom. Nikdy neexistovala bez neho a preto bola pozdvihnutá od momentu svojho začiatku spôsobom, akým žiadna iná ľudská prirodzenosť nebola pozdvihnutá nikdy predtým a ani odvtedy. Nevyhnutne bola dokonalá, keďže bola jednou zo súčastí božskej osoby. Nemohla hrešiť. Ale ako sme už videli, jej pozdvihnutie neprekazilo to, aby existovala ako nezmiešaná a v podstate nezmenená ľudská prirodzenosť. Hypostatická jednota nespôsobila jej deifikáciu. Zostala čírym a odlišným človečenstvom.

Takéto spojenie s božským Synom Božím naplnilo Kristovu ľudskú prirodzenosť dokonalou intelektuálnou a morálnou excelentnosťou, ktorá ďaleko prevýšila tú, ktorou sa vyznačovali všetci muži a ženy, akí kedy existovali. „Lebo sa zaľúbilo Otcovi, aby v ňom prebývala všetka plnosť“ a „v ňom prebýva všetka plnosť božstva telesne“ (Kolosenským 1:19, 2:9). Ľudská podoba, ktorú mal Ježiš ukazovala „jeho slávu ... slávu ako jednorodeného od Otca a bol plný milosti a pravdy“ (Ján 1:14). Otec mu udelil Ducha v plnosti bez obmedzenia (Ján 3:34). Niet pochyb, že takéto nadprirodzené uschopnenie znamenalo, že jeho intelekt a vôľa a tiež aj každá iná ľudská vlastnosť, ktorá sa v ňom nachádzala, bola vyzdvihnutá a zušľachtená do výšky, ktorú nikdy predtým nebolo vidieť u žiadneho tvora.

Kristovi človeku je udelená dôstojnosť a sláva nad každé iné meno, ktoré sa menuje. A nielen to. Jeho ľudská prirodzenosť spadá pod uctievanie, ktoré mu patrí. Uctieваме ho na základe toho, že je večný Syn Boží a vlastní božské vlastnosti. Ale objektom nášho uctievania nie sú abstraktné božské kvality, ale božská osoba. Táto osoba má dve prirodzenosti. Klaniame sa pred človekom, nie preto, žeby mal byť akýkoľvek človek uctievaný ako človek, ale preto, že tento konkrétny človek je Boh zjavený v tele. On je Boh–človek, pri ktorého nohách sa bez váhania skláňame.

Je tu ďalší bod, ktorý treba spomenúť, kým sa zaoberáme touto témou. Je ňou Kristus ako objekt modlitby. Náš Spasiteľ je z dôvodu svojej ľudskej prirodzenosti naraz len na jednom mieste. V tejto chvíli sa čo do miesta nachádza v nebi, kde nás reprezentuje ako náš Veľkňaz. No vďaka svojej božskej prirodzenosti sa nachádza všade a dokáže počuť všetky naše modlitby. Ten, kto nás všade počuje, je schopný aj dokonale nás pochopiť a plne s nami súcíť, pretože je to človek v nebesiach. Aj keby sa všetci, čo mu patria, modlili k nemu naraz, On súcíť s každým jedným. Jeho ľudské schopnosti nie sú nikdy preťažené, pretože všetky jeho sprostredkujúce funkcie zapájajú obe prirodzenosti. Ten, ktorý je súcitiacim človekom, je zároveň aj nevyčerpatelným Bohom. Hypostatická jednota znamená, že my ako veriaci máme úžitok z jeho človečenstva tak často, ako to potrebujeme a kedykoľvek nato dôjde, akokoľvek človečenstvo musí byť nevyhnutne obmedzené a sústredené v mieste.

### Chabá analógia

Spojenie Kristových dvoch prirodzeností v jeho jednej osobe je tajomstvo, ktoré nedokáže úplne vystihnúť žiadna ľudská myseľ. Presne to je príčinou, prečo niektorí ľudia reagujú tak, že toto učenie popierajú. Iní zase odpovedajú na toto tajomstvo pokusom prezentovať aspoň nejaké vysvetlenie tým, že hľadajú nejakú vhodnú analógiu.

V tomto spočíva vysvetlenie toho, prečo je tak obľúbené porovnávanie spojenia dvoch prirodzeností v Kristovi so spojením tela a duše v človeku. Na prvý pohľad tu sú nejaké spoločné črty. Ako muži a ženy sa všetci skladáme z vysoko organizovaného tela, ktoré pozostáva z hmoty a tiež máme vedomého, za seba jednajúceho ducha, ktorý nesie

zodpovednosť za svoje rozhodnutia. Tieto dve stránky sú veľmi tesne spojené a pritom nie sú zmiešané. Práve tak to platí aj o Kristových dvoch prirodzenostiach. V nás vytvára telo a duch jednu osobu a telo je súčasťou tejto osoby. Osoba, ktorá je výsledkom tejto jednoty, nemá svoje sídlo v tele, ale v duchu. Ak sa stane, že duch opustí telo, telo zomiera, zatiaľ čo osoba ďalej existuje bez tela. Tým istým spôsobom je u Krista základom jednoty nie ľudská, ale božská prirodzenosť. Navyše, vplyv duše na telo a tela na dušu je tajomstvo rovnako, ako je ním spojenie dvoch prirodzeností v Kristovi, a to, ako sa navzájom ovplyvňujú.

Práve tak, ako sa všetko, čo sa udeje v tele a v duši, pripisuje osobe, tak sa aj všetko, čo sa deje v dvoch prirodzenostiach Krista, pripisuje jeho osobe. To platí, aj keď tieto dve prirodzenosti zostávajú odlíšené. Vlastnosti tela sa nikdy nepripisujú ľudskému duchu a ani vlastnosti ducha telu. Ale vlastnosti tela i ducha spoločne patria jednej osobe. Takto je možné, že nejaká osoba je zmienená spôsobom, ktorý náleží iba jej duchovnej zložke, zatiaľ čo čin, ktorý vykonáva, je jednoznačne niečím, čo môže vykonať len jej telo. Platí to aj naopak. Je to veľmi podobné tomu, čo sme si všimli vo vzťahu ku Kristovi. Často sa stáva, že záležitosti, ktoré sa vzťahujú len na jeho ľudskú prirodzenosť, sa mu pripisujú vtedy, keď je pomenovaný podľa svojej božskej prirodzenosti a naopak.

Analógiu môžeme rozšíriť ďalej. Napríklad tak, ako je poctou pre telo, že je pripojené k duši, tak je aj poctou pre ľudskú prirodzenosť Krista, že je pripojená k osobe večného Syna Božieho. A predsa je táto analógia nesprávna. Nezobrazuje spojenie božského a ľudského, nekonečného a konečného. Rozhodne tiež neobjasňuje spojenie dvoch prirodzeností v jednej osobe – Kristovu božskú prirodzenosť a neviditeľnú stránku jeho ľudskej prirodzenosti. U človeka je spojenie obmedzené na materiálne telo a duchovnú dušu. Je to nádherné spojenie, ale nie také podivuhodné ako to, ktoré nastalo v Kristovi. Aj v ňom je spojenie tela a duše, ktoré máme my všetci, ale táto úplná ľudská prirodzenosť bola v spojení s večnou božskou prirodzenosťou v osobe Syna Božieho, ktorý je plný slávy.

Pohľad, ktorý musíme odmietnuť

Kým sa ešte stále zaoberáme otázkou dvoch Kristových prirodzeností, mali by sme spomenúť pohľad, ktorý je veľmi rozšírený dokonca aj medzi tými, ktorí milujú Božie Slovo. Tento pohľad je však v skutočnosti v rozpore s tým, čo Boh zjavil. Ide o chápanie známe ako *communicatio idiomatum* – prenášanie vlastností jednej Kristovej prirodzenosti na druhú.

Tento pohľad existuje v niekoľkých verziách, v závislosti od toho, kto ho prezentuje. V zásade sa tu však tvrdí, že vlastnosti jednej Kristovej prirodzenosti sa majú pripisovať druhej, pretože nastalo skutočné prenesenie vlastností z jednej prirodzenosti na druhú. Tento pohľad zvyčajne sprevádza tvrdenie, že len takto môžeme presvedčivo obhájiť jednotu Kristovej osoby.

Musíme odmietnuť takéto chápanie vo všetkých jeho formách a vrátiť sa na územie sladkej ortodoxie, ktorá sa na základe Božieho slova pridŕža toho, že: „v jednom a tom istom Ježišovi našom Pánovi sa nachádzajú dve prirodzenosti – božská a ľudská prirodzenosť. Vyznávame, že tieto sú tak navzájom pripojené, či spojené, že sa týmto navzájom nepohltili, nepoplietli ani nepomiešali, ale po pravde sú navzájom zjednotené, či spojené v jednej osobe (vlastnosti každej sú stále a neprenášajú sa). Takto uctieваме jedného Krista, nášho Pána a nie dvoch... Preto si nemyslíme a ani nevyučujeme, že Kristova božská prirodzenosť trpela, alebo že Kristus podľa svojej ľudskej prirodzenosti je aj naďalej na svete a tiež na každom mieste“ (Druhé helvétske vyznanie, 1564, Kapitola XI).



### Spasiteľ akého potrebujeme

Takýto Kristus je presne ten Spasiteľ, ktorého potrebujeme. Ak by nebol tým, kým sme videli, že je, ešte stále by sme boli stratení a hynuli by sme vo svojich hriechoch. Akí šťastní by sme mali byť, že „Ten, ktorý vykúpil Božích vyvolených, je Pán Ježiš Kristus, ktorý ako večný Boží Syn sa stal človekom, ním bol a aj naďalej ním je. On je Boh a človek v dvoch odlišných prirodzenostiach v jednej osobe až navždy“ (Westminsterský krátky katechizmus, 1647).

Každá Kristova aktivita ako Spasiteľa zahŕňa obe jeho prirodzenosti a ak by mu chýbala ktorákoľvek z nich, alebo ak by kedy došlo k ich zmiešaniu, či popleteniu, nebolo by pre nás viac žiadneho spasenia.

Vďaka svojej božskej prirodzenosti je dokonalým Prorokom. Ostatní proroci nemohli robiť nič iné, než odrážať jeho svetlo alebo odovzdať ďalej to, čo od neho prijali. Celé ich poznanie bolo z druhej ruky. Ale Pán Ježiš Kristus je Boh sám. Jeho vtelenie znamenalo, že ľudské oči videli a uši počuli toho, ktorého poslal Boh a ktorý je Boh. Obdržali sme dokonalé zjavenie Boha, ktoré je úplne prispôsobené nášmu človečenstvu. Ale nemali by sme žiadneho takého Proroka a nijaké takéto zjavenie, keby táto jedna osoba nevlastnila dve odlišné prirodzenosti.

Kristus potreboval ľudskú prirodzenosť nato, aby mohol naplniť Boží zákon namiesto nás, zomrieť za nás zástupnou smrťou a byť náš zastupujúci kňaz a súcitiaci Príhovorca v nebesiach. Na druhej strane, iba najvyššia vznešenosť jeho božskej osoby mohla zaistiť, že jeho poslušnosť bude mať dostatočnú zásluhu, aby ospravedlnila hriešnikov, a že jeho konečná smrť bude mať nekonečnú hodnotu, a teda bude dostatočným uspokojením pre Božiu spravodlivosť. Nikdy by sme nemohli mať Kňaza, akého potrebujeme, ak by jedna osoba nevlastnila dve odlišné prirodzenosti.

Tým istým spôsobom aktivity jeho človečenstva a božstva neprestajne a nádherne splývajú vo všetkom, čo pre nás koná ako Kráľ. On je posledný Adam, druhý človek, Hlava všetkých vykúpených a oslávenej rasy, Prvorodený medzi mnohými bratmi, ktorý má vládu nad všetkým svojím stvorením. Jeho ľudské srdce bije pre nás, ale vždy koná v božskej múdrosti a sile. Všetky veci riadi spolu tak, aby uskutočnil svoje úmysly lásky.

Keďže jeho osoba vlastní všetky atribúty, ktoré patria zvrchovanému božstvu a takisto je jeho aj dokonalé a neporovnateľne vyzdvižené človečenstvo, bol úplne vystrojený byť naším dostatočným Spasiteľom. Všetko, čo vykonal, nemáme pripisovať jednej prirodzenosti alebo druhej, ale celej osobe Theanthroposa t.j. Boha–človeka. V súlade s celou jeho preslávnou osobou ho majú vždy poslúchať anjeli i ľudia.

Poznámka redakcie: Text článku je redakčný výber ôsmej kapitoly knihy Stuart Olyott „Ježiš je Boh aj človek“ (podtitul: Čo Biblia učí o osobe Krista), vydavateľstvo Ordo salutis, Bratislava 2002. Publikované s láskavým súhlasom vydavateľstva. Celý náklad tejto publikácie je vypredaný. Výbery z predchádzajúcich kapitol sú publikované v predchádzajúcich číslach časopisu Solas. Nenachádzajú sa však chronologicky v každom čísle. Je možné sa s nimi

zoznámiť aj na web stránke časopisu Solas v priečinku „casopis-online“ (linka – <http://casopis.solas.sk/casopis>).

Poznámka vedenia občianskeho združenia Solas: Článok je súčasťou našej identifikácie a postoja viery. Jeho uverejnením (ako aj predchádzajúcich výberov) zdôrazňujeme našu úctu a odovzdanosť Pánovi Ježišovi Kristovi vyjadrenú v reformačnom solus Christus (jedine Kristus). Tak, ako píšeme na začiatku služby občianskeho združenia Solas

A

– sme kristocentrickí. Ježiš Kristus z Nazareta, Boží Syn zjavený v tele, je náš Boh a Pán. Jemu je daná každá moc na nebi aj na zemi (Matúš 28:18).

### Odkazy

<sup>A</sup> Solas číslo 1, zima 2008, <http://casopis.solas.sk/casopis/strana-7>, druhá strana obálky

[http://casopis.solas.sk/images/stories/solas/casonline/foto/obalka01\\_2.pdf](http://casopis.solas.sk/images/stories/solas/casonline/foto/obalka01_2.pdf) a tiež: Solas číslo 36, jeseň 2017, str. 2.